

A FENNTARTHATÓSÁGHOZ KOMPLEX LÁTÁSMÓD SZÜKSÉGES



SZERZŐ: DORÓ VIKTÓRIA

A fenntarthatóság társadalmasításáról, az ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok elérésének lépéseiről és az újonnan alakult, fenntarthatóságért felelős államtitkárság feladatairól kérdeztük annak vezetőjét, Weingartner Balázs államtitkárt.

Doró Viktória: Ahogy az Innovációs és Technológiai Minisztérium, úgy a fenntarthatóságért felelős államtitkárság is 2018 májusában jött létre. A fenntarthatóság fogalma igen tág. Mely területek és milyen feladatok tartoznak az államtitkárság hatáskörébe?

Weingartner Balázs: Könnyen meghatározhatók azok a szakterületek, amelyek az államtitkársághoz tartoznak, így a többi között a víziközmű-szabályozás, a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás és az elektromobilitás kérdésköre. A kormányzat komoly szerepet szán a fenntarthatóságnak, ennek bizonyítéka az önálló államtitkárság létrejötte is. Komplex lá-

tásmód meghonosítására törekszünk, hiszen nem egy-egy szakterületen belül kell a fenntarthatóságot elérni, hanem annak a teljes kormányzati munkában meg kell jelennie. Szándékaink szerint katalizátorként segítjük majd a többi kormányzati szervet és együttműködő partnert abban, hogy ne csak egy-egy különálló ötlet kelhessen életre, hanem a hasznos elgondolások egy nagyobb rendszerbe illeszkedve erősítsék egymást. A komplexitást legkönnyebb azzal bemutatni, hogy az ENSZ által kitűzött Fenntartható Fejlődési Célokra (FFC) igyekszünk ezt a gondolkodásmódot felfűzni. A 17 FFC az élet minden területét lefedi. Vannak közöttük olyanok, amelyekre hazánk helyzete vagy a cél jellege miatt fokozot-

tabban kell koncentrálnunk, de nem szabad az erőket egy-egy kiragadott célra fókuszálva elforgácsolnunk. Meg kell találni azokat az összefüggéseket, amelyek a komplex gondolatvilág, az egységes megoldások irányába vezetnek.

D.V.: Hogyan fogják elérni a többi minisztériumnál, hogy a Fenntartható Fejlődési Célokat egységesen prioritásként kezeljék?

W. B.: Kormányzati szinten kitűzött cél, hogy 2030-ra Európában az első öt legélhetőbb ország közé lépjünk előre, ami elképzelhetetlen anélkül, hogy az FFC-k megvalósulását elősegítsük és szolgáljuk. Ha az eddig meg nem látott vagy fel nem ismert kapcsolódási pontokat megmutatjuk az egyes

Kormányzati szinten kitűzött cél, hogy 2030-ra Európában az első öt legélhetőbb ország közé lépjünk előre

kormányzati szereplőknek, akkor jó alapokon nyugvó, eredményes együttműködés jöhet létre velük és közöttük. A nagyobb kérdés inkább az, hogy hogyan tudjuk a társadalmat, az egyes embereket meggyőzni arról, hogy az egyéni megfontolások helyett a közösségi nézőpontot tegyék magukévá. Ehhez elengedhetetlen a kormányzat koordinációja és felelősségvállalása is, ami viszont önmagában nem lehet sikeres, mindenképpen szükség lesz a társadalmasításra, ami felé átgondolt feladatok és lépések mentén kell haladnunk.

D.V.: Melyek lesznek ezek?

W. B.: Azokat a területeket kell jól megragadnunk, ahol a családok már most is találkoznak a fenntarthatóság egyes elemeivel. Ilyen például a hulladékgazdálkodás, de idesorolnám a tiszta víz védelmét, a közműszolgáltatásokat vagy akár az elektromobilitást is. Ezek olyan, a teljes társadalmat lefedő érintkezési pontok, amelyek nagyon jó minták lehetnek arra, hogy milyen a fogadókészség, melyek azok az üzenetek, amelyekre nyitottság van, melyek azok a közös ügyek, amelyekben partnerségre kész a társadalom, és melyek azok, amelye-

ket esetleg újra kell gondolni. A kapcsolatrendszer szélesítésével persze nem az a cél, hogy egyszerre sok impulzussal bombázzunk, hanem egy-egy szakterület tudatos, átgondolt üzenetét szeretnénk átadni. Így érhető el, hogy egyre többen ráébredjenek, a saját életvitelükön kismértékben változtatva, mennyi mindennel, milyen sokféleképpen tudnak hozzájárulni a fenntarthatósághoz.

D.V.: Az államtitkársághoz tartozó három fő terület valóban olyan, ahol megvan a lakosság közvetlen elérésének lehetősége. De vajon a nyitottság is meglesz arra, hogy az üzenetet ne csak meghallgassák, hanem a gyakorlatba – a saját életükbe – is beépítsék?

W. B.: Nekünk a „mag elvetése” a feladatunk, a cél pedig az, hogy a lakossági szemléletben tartós változás induljon el. Azt adottságként el kell fogadni – ezt a hulladékgazdálkodás területéről érkezve a saját bőrömmön is éreztem –, hogy sokszor az ágazati szereplőket is nehéz meggyőzni arról, hogy nem az elvégzett munkájuk kritikáját jelenti, ha most mást vagy más-ként, esetleg „csak” ugyanabból többet szeretnénk elérni. Épp ellenkezőleg, támaszt szeretnénk nyújtani ahhoz, hogy tevékenységüket magasabb szinten folytathassák. Sőt, az eddigi erőfeszítéseiket elismerve, még nagyobb teret kívánunk adni a szakmaiság megéléséhez. Magyarországon sokan tartanak a változástól. Ha az érintett ágazat szereplői nehezen fogadják az újdonságokat, az általuk közvetített üzenetek – hiszen a „szócsövek” mégiscsak a szolgáltatók, az önkormányzatok – nehezkésen jutnak el a háztartásokhoz. Ezen a kohézió feltétlenül javítanunk kell.

D.V.: Említette a lakosság és a szakmai szereplők elérését. Mi a helyzet a partnerszervezetekkel? Kikkel működnek együtt?

W. B.: Igyekszünk azoknak a szakmai szervezeteknek a tapasztalataira támaszkodni, akár vitafórumokat indítani, amelyek vagy az ágazati szereplők összefogásával, vagy az egyes szektorokban végzett munkájukkal tudják segíteni a rendszerek lehető leghatékonyabb finomhangolását és az üzenetek átadását. Szoros kapcsolat kialakítására törekszünk a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanáccsal és a Köztársasági Elnöki Hivatallal. Célunk, hogy a lehető legszélesebb tapasztalati körből merítsünk, mert nincs időnk arra, hogy

Célunk, hogy a lehető legszélesebb tapasztalati körből merítsünk, mert nincs időnk arra, hogy sokáig ötleteljünk.

sokáig ötleteljünk. Meg kell próbálnunk a lehető legjobb megoldásokat, kommunikációs csatornákat, innovációs és technológiai irányokat mielőbb kijelölni úgy, hogy két év múlva ne kelljen azzal szembesülnünk, hogy rossz irányba haladtunk. 2030-ra nemcsak számszerűsíthető, statisztikai mutatókban tetten érhető, hanem az életminőségben, a mindennapokban érzékelhető eredményeket szeretnénk elérni, nem vesztegethetjük tehát az időt.

D.V.: A 2021–27-es támogatási időszakban az Európai Unió több forrást biztosít innovációra és a fenntartható, élhető környezet kialakítására. Mely – az államtitkársághoz tartozó – területek számíthatnak jelentősebb támogatásra?

W. B.: Ma már világosan látszik, hogy bár rövid távon kifizetődő stratégia volt, mégis hibát vétettünk azzal, hogy a rendszerváltást követően az egyszerűbb utat választottuk, és szinte minden esetben kész technológiákat vásároltunk a fejlettebb országoktól. Az adott pillanatban jó megoldások a hazai ipar fejlődési lehetőségeit, kibontakozását, azt a fajta innovatív gondolkodásmódot, amely a magyar ember sajátja – hiszen nézzük csak meg, hány nemzetközileg elismert feltalálónk van –, visszafogták, a magyar vállalkozók kiszolgáltatottságát elmélyítették.

Nemrégiben adtunk át Zalaegerszegen egy hulladékválogató művet, ami jó példa arra, hogy ha teret adunk egy, akár már nemzetközi tapasztalatokkal is rendelkező magyar cégnek, hogy hazai mintákra, helyzetekre, adottságokra alapozva fejlesztésekbe kezdessen, akkor eljuthat odáig, hogy végül egy nemzetközi szabadalmat tesz le az asztalra. Ha a technológiai fejlesztésekben közép-európai szinten irányt és jövőképet tudunk mutatni, azzal a magyar iparnak olyan kitérési lehetőséget teremtünk, ami a következő 15-20 évre meghatározhatja hazánk fejlődését és a gazdasági potenciálunkat.

A 2021–2027-es időszakban Magyarország még biztosan számíthat uniós forrásokra. A jövőnk érdekében nagyon fontos, hogy ezeket a termelői és innovációs-technológiai fejlődést előtérbe helyező újításoknak a szolgálatába állítsuk, megteremtve azt az alapot, amelyre 2030-ig egy folyamatos hozzáadott értéket jelentő és a hazai GDP-növekedést támogató rendszert tudunk felépíteni. Ha önerőből képesek vagyunk a szükséges beruházásokra, kevésbé számít majd, hogy 2028-tól hogyan alakul az uniós támogatások rendszere, mennyisége.

Úgy gondolom, minden adott ahhoz, hogy a rengeteg felgyülemlett tapasztalatot feldolgozva, végiggondolva, és a zalaegerszegihez hasonló fejlesztéseknek teret engedve bizonyítsuk: van kereslet a jövőorientált fejlesztésekre, megtervezésükre, megvalósításukra pedig megvan a világszínvonalú képesség Magyarországon.

D.V.: Az EU készülő új Műanyag Stratégiájában számos szigorítás szerepel az egyszer használatos műanyag termékekre vonatkozólag. Mikorra várható ezeknek a bevezetése Magyarországon?

W. B.: Már vizsgáljuk az új stratégiát és leginkább azt, hogy milyen kötelezettségeket vagy lehetőségeket hordoz magában, amelyeket tagállami szinten át kell ültetni. Ezzel van összhangban az is, hogy az ősz jogalkotási programba betettük a hulladékgazdálkodást szabályozó és a termékdíjtörvény felülvizsgálatát is. Mindkét jogszabály esetében vannak olyan közösségi előírások, amelyeket példamutató jelleggel érdemes lesz átültetnünk a hazai szabályozásba. Reméljük, hogy ebben számíthatunk partnerségekre, mert ez kereskedelempolitikailag is fontos együttműködési pont a szereplőkkel. Ebben nagy segítséget jelenthet az is, ha megtaláljuk azokat a vállalatokat, amelyek saját magukra nézve érvényesnek tekintik az FFC-ket.

D.V.: Az üveghulladék visszagyűjtésére régóta keresik a jó megoldást. Látszik már, hogy mi lesz célravezető?

W. B.: Látszódnak már részsikerek. A sok szakmai tényező által befolyásolt területet éppen az állami koordináció, a szabályozók felülvizsgálata teheti majd rendbe. Az biztos, hogy a házhoz menő gyűjtés nem mindenhol jelent megoldást, de például a 4 lakás feletti társasházaknál már indokolt megvizs-

gálni ezt a lehetőséget. A termékdíjtörvény áttekintésének fontos eleme lehet, hogy van-e mód arra, hogy a nagyobb élelmiszerláncoknál legyen üvegyűjtő pont. Több elérési útvonalon keresztül kívánjuk a jelenlegi visszagyűjtési hiányt pótolni, sőt nemcsak pótolni, hanem már a 2025-ös, 2030-as célok teljesítése felé tenni lépéseket.

D.V.: Sajnos a lakosság szelektálási hajlandósága pápíron mindig sokkal magasabb, mint a valóságban. Budapesten a visszagyűjtési arány csupán 10% körüli, amiből következik, hogy a szemléletformálás terén még sok a tennivaló. Mely korcsoport meg-szólítására fókuszálnak, és milyen csatornákon keresztül kívánják ezeket elérni?

W. B.: A legfontosabb, hogy megpróbálunk több csatornán keresztül komplex üzeneteket továbbítani, és elsődlegesen a fiatal korosztályra hangolni a szemléletformálást. Lesz közvetlen, területi megjelenés, lesz országos médiamegjelenés, és törekszünk a fenntarthatósági ügyek iskolai tananyagban való szerepeltetésére is.

Fontos, hogy az üzenet és az elérni kívánt célok egysége-sek legyenek. Sajnos nagyon sok tévhit fogja vissza a gyűjtési szemlélet terjedését, ezeket el kell oszlatnunk. És ami szintén nagyon fontos: szabályozással megtámogatott nyomon kö-vetési eszközökre is szükség lehet. Ha valaki a szelektív hulla-

dékba belerakja a vegyes hulladékát, mondván, úgyis elviszik, akkor ennek kell, hogy legyen negatív visszacsatolási olda-la. Ezt meg kell teremtenünk, máskülönben nincs visszatar-tó erő. A fővárosban is azért ilyen rossz az arány, mert a sze-lektív hulladékkal bejövő vegyes hulladék mennyisége 40–50 százalék, ráadásul már a kukában elszennyezi az egyébként anyagában hasznosítható, tisztább hulladékot, ezzel minő-ségromlást idézve elő.

D.V.: A tévhitek eloszlatására kiválóan alkalmas a korábbi Földművelésügyi Minisztérium által indí-tott Kukakultúra, de sikeres a TeSzedd! és a Fűts okosan! kampány is. Ezek folytatódni fognak?

W. B.: Természetesen. A szelektív gyűjtésnek vagy épp egy il-legális hulladéklerakat felszámolásának az élménye hozzá-segít ahhoz, hogy megértsük, miért kell egyéni szinten is oda-figyelni a hulladékkezelésünkre. Ha sikerül elérnünk, hogy e gyakorlatok a közösségek, családok szintjén ne csak kam-pányszerűen jelentkezzenek, hanem általánossá váljanak, ak-kor a fenntarthatóság szemléletének széles körű társadalmá-sítása átlép egy határt. A hosszú távú cél mindenképpen az, hogy ciki legyen szemetelni, pazarolni.

